

# КОРЕФЕРЕНТНІСТЬ ТА СПЕЦИФІКАТИВНІ КОНСТРУКЦІЇ В КОНТЕКСТІ АНГЛОМОВНИХ ЛЕКСИЧНИХ ОДИНИЦЬ

**Дорошенко Володимир Сергійович**

кандидат історичних наук,  
доктор наук з державного управління,  
академік Української Академії Наук

**Любимова Наталя Володимирівна**

старша викладачка  
Національний Університет Технологій та Дизайну,  
Київ, Україна

**Анотація.** У статті досліджуються ключові механізми забезпечення зв'язності та точності англомовного тексту, кореферентність та специфікативні конструкції (СК). Кореферентність визначається як лінгвістичне явище, що забезпечує відсилання двох або більше мовних одиниць до одного об'єкта в дискурсі. Розглядаються типи кореферентності (анафора, катафора, бриджінг) та її роль у семантичній варіативності. Аналіз специфікативних конструкцій виявляє їхню кардинальну функцію у звуженні значення іменникової групи та уникненні двозначності. З'ясовано, що майстерне використання цих механізмів є критично важливим для досягнення когерентності, інформативності та стилістичної ефективності повідомлення.

**Ключові слова:** кореферентність, специфікативні конструкції, семантична варіативність, когезія, когерентність.

Проблема зв'язності та цілісності тексту є однією з центральних у лінгвістиці тексту та дискурс-аналізі. Адекватне розуміння змісту, особливо в англомовних наукових, технічних та юридичних джерелах, безпосередньо залежить від того, наскільки ефективно мовні одиниці взаємодіють одна з одною, формуючи єдиний семантичний простір. У цьому контексті особливої уваги заслуговують такі явища, як кореферентність та специфікативні конструкції, які є інструментами для управління інформаційними потоками та

уникнення повторів, двозначності.

**Метою даної статті** є аналіз природи кореферентності, її взаємодії з семантичною варіативністю, а також класифікація та функціональне значення специфікативних конструкцій в англомовних текстах.

*Кореферентність* є фундаментальним поняттям, яке дозволяє лінгвістично пов'язувати різні мовні елементи, що посилаються на ту саму сутність, об'єкт, особу чи концепт. Це лінгвістичне явище, коли множина мовних одиниць, таких як іменники, займенники або іменникові фрази, вказують на одного й того ж референта у реальному світі або в дискурсі. Наприклад, у реченні: "John arrived late. He had missed his train", іменник "John" виступає антецедентом (попереднім елементом), а займенники "He" та "his" є кореферентними одиницями, що відсилають до "John", забезпечуючи, таким чином, зв'язність і уникнення надмірного повтору [1, p. 18].

Різноманітність кореферентних зв'язків є суттєвою, що відображає складність текстових взаємозв'язків:

*Анафора (Anaphora)*: найбільш поширений тип, що передбачає відсилання до вже згаданої раніше одиниці. Приклад: "The dog barked. It was hungry" ("It" відсилає до "the dog").

*Катафора (Cataphora)*: відсилання до елемента, який буде названий пізніше в тексті. Приклад: "Although she was tired, Mary continued working" ("She" відсилає до "Mary").

*Бриджінг (Bridging)*: зв'язок, що не є прямо кореферентним, але логічно виводить на розуміння іншої одиниці. Наприклад: "I went to a restaurant. The waiter was rude". Хоча "The waiter" не є тотожним "a restaurant", він логічно асоціюється з ним.

*Асоціативна кореферентність (Associative Coreference)*: зв'язок, заснований на частині/цілому або іншій логічній асоціації. Приклад: "The city was bustling. Its streets were full of people" ("Its streets" пов'язані з "The city").

У контексті семантичної варіативності (того, як різні лексичні одиниці можуть позначати одне й те ж поняття), кореферентність набуває особливої

ролі. Вона допомагає читачеві або слухачеві простежити, як різні слова чи фрази використовуються для позначення одного референта задля досягнення певних стилістичних, інформаційних чи прагматичних цілей.

Крім того, суттєве значення має взаємодія одиниць (*interaction of units*). Цей концепт охоплює ширший спектр взаємозв'язків, що виходять за межі простої кореферентності, стосуючись того, як різні мовні елементи взаємно уточнюють, розширюють або обмежують значення один одного, створюючи таким чином цілісний семантичний простір тексту. Ключові аспекти взаємодії одиниць включають:

*Колокація (Collocation)*: Стійкі сполучення слів, де значення слова часто залежить від його типових супутників. Наприклад, “strong tea” (міцний чай) має інше значення, ніж “powerful engine” (потужний двигун), незважаючи на синонімію “strong” та “powerful” в інших контекстах. Саме тут виявляється семантична варіативність, адже одне й те ж слово може мати різні значення в різних колокаціях.

*Семантичні поля та фрейми (Semantic Fields and Frames)*: Слова можуть групуватися за спільними значеннями або активувати певні сценарії знань. Так, слова “menu”, “waiter”, “bill”, “dish” активують фрейм “restaurant”.

*Контекстне значення (Contextual Meaning)*: Значення слова формується і змінюється залежно від оточуючих слів, речень та загального дискурсу. Слово може мати різні значення в різних контекстах, як-от “bank” («берег річки» або «фінансова установа»).

*Когезія та Когерентність (Cohesion and Coherence)*: взаємодія одиниць безпосередньо сприяє когезії (граматичний та лексичний зв'язок) та когерентності (сміслова єдність тексту) [2, р. 61].

Специфікативні конструкції відіграють кардинальну роль у формуванні смислової точності та ясності англomовного тексту. Вони дають змогу автору виділити, ідентифікувати або класифікувати конкретний об'єкт, особу чи явище серед інших. Під СК розуміються лінгвістичні одиниці, чия основна функція полягає у звуженні або уточненні значення іменникової групи. Вони є критично

важливими для створення когерентного, інформативного та ефективного повідомлення, оскільки допомагають читачеві/слухачеві точно визначити референта, усуваючи двозначність.

До типових специфікативних конструкцій в англійській мові належать:

- означені артиклі: The (Наприклад, “The book on the table is mine” – вказує на конкретну книгу);
- вказівні займенники: This, that, these, those (“This car is new”);
- присвійні займенники та прикметники: My, your, his, her, its, our, their, John’s (“My phone is ringing” – чий саме телефон);
- кількісні числівники, що вказують на конкретну кількість: One, two, three, many, few, all, some (“Three students passed the exam”);
- прикметники та прислівники вищого та найвищого ступенів: The best, the tallest, more important (“She is the best student” – виділення з групи);
- обмежувальні (рестриктивні) підрядні речення: Who, which, that, whose, where, when, why (“The man who lives next door is a doctor” – уточнення, про якого саме чоловіка йдеться);
- апозитивні конструкції: John, my brother, is coming (додаткове уточнення) [3, р. 34].

Специфікативні конструкції функціонують не ізольовано, а інтегровані в структуру тексту, де виконують низку важливих функцій:

*Забезпечення Когезії та Когерентності:* СК допомагають зв’язати речення і абзаци в єдине ціле. Наприклад, повторне згадування раніше представленого об’єкта через означений артикль the створює логічний зв’язок. Приклад: “I bought a new car yesterday. The car is red.” (“The car” кореферентне до “a new car” і забезпечує когезію).

*Уникнення двозначності:* СК дозволяють автору точно передати думку, що є пріоритетом в академічних та технічних текстах. Вони усувають можливість неправильного тлумачення. Приклад: “The decision that was made yesterday caused a lot of controversy.” (Без уточнення було б незрозуміло, про яке саме рішення йдеться).

*Визначення фокусу уваги:* за допомогою СК автор може направити увагу читача на ключові елементи повідомлення. Приклад: “Among all the candidates, only the one with the most experience was selected.” (Фокус на конкретній якості).

*Створення ієрархії інформації:* СК допомагають розрізняти вже відому інформацію (дане) від нової (нове), а також виділяти найбільш важливі аспекти. Приклад: “He gave me some advice. The advice was very helpful.” (“Some advice” – нова інформація, “the advice” – відома). Вплив на стилістику та тон: вибір СК може впливати на офіційність, формальність та навіть емоційний відтінок тексту. Наприклад, використання обмежувальних підрядних речень часто надає висловлюванню більш формального і точного характеру.

**Висновки.** Таким чином, концептуалізація кореферентності та взаємодії одиниць у тексті чітко підкреслює їхню критичну важливість для адекватного розуміння змісту та забезпечення зв'язності та когезії. Аналіз специфікативних конструкцій підтверджує їхню кардинальну роль у наданні англомовному тексту смислової точності та ясності. Майстерне використання як кореферентності, так і специфікативних конструкцій є невід'ємною частиною англомовної граматики та лексики, що має глибокий вплив на структуру та значення тексту.

## СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Fibras, J.(1984). Defining the theme in Functional Sentences Analysis.
2. Kripke, S. (1989). Speaker's Reference and Semantic Reference.
3. Davies, M (2008). The Corpus of Contemporary American English (COCA): 560 million words, 1990 – present.
4. Crystal, D.A. (2008). A dictionary of Linguistics and Phonetics. Black well Publishing.
5. Crymes, R. (2009). Some systems of substitution Correlation in Modern American English.